

Til:

7.

Februar 2026

Rana Kommune v/Kommunestyret samt Oppvekst og kulturavdelingen

Innspill til ny oppvekststruktur fra foreldregruppen for barn med særskilte behov

Vi har lest saksframleggene og sett på regnearkene. Vi mener til og med å forstå en del av demografiske fremskrivninger. Vi forstår at det er vanskelig å finne en optimal balanse mellom å være klar for toppen av en varig eldrebølge - og samtidig ivareta barn, bolyst og rekruttering til Rana-samfunnet.

Overgangen til et samfunn med flere eldre og færre barn

I forrige runde ble det presentert en løsning laget for en framskrivning om 10-15 år, men heller skulle implementeres med det samme. Vi gleder oss derfor over det vi oppfatter som en overgangsløsning for B/Y med en felles skolekrets og to levende skolesteder. Økonomisk fornuft med mulighet for pedagogisk trygghet.

Når klasserommet blir kamparena

Vi føler allikevel vi må rope litt. Administrasjonen skisserer klasser på 25-28 elever. Fokus i klasserommet for hvermannen går ned når elevtettheten går opp. Vi fant noen som har målt dette og leser at ved middels økt støynivå går forståelsen ned med 70%. For våre barn med manglende filtrering for sanseintrykk vil økt akustisk, visuelt og sosialt støy gjøre muligheten til å delta eller lære noe i klasserommet, gå drastisk ned. Forskjellen fra 18 til 25 elever, for en elev med ADHD eller autisme, er gjerne fra delvis mestring og deltakelse til sensorisk kollaps og enerom med 1-1 undervisning. En del klarer å "regulere seg" eller filtrere bort alt og klare seg i klasserommet ved å stenge seg inne, naturligvis da uten læringsutbytte av timen og vesentlig skadelig frustrasjon. Behovet for fleksibelt og tilgjengelig støtteareal er vesentlig.

Det pedagogiske tipping-punktet: 18 kontra 25 elever

Kjernen i motstanden mot de nye planene ligger i forståelsen av hva som skjer inne i klasserommet når rammene strammes til. Det foreligger en fundamental påstand fra foreldrene: I dagens situasjon med 18 elever per klasse, er to grupperom passende for å ivareta mangfoldet. Dagens "grupperom" ved f. eks Ytteren Skole som er koblet på klasserommet (er til informasjon små og uten vindu) egner seg, hvis noe, kun til kortere opphold. Når kommunen går inn for klasser på 25 elever med kun ett eller ingen grupperom tilgjengelig, bryter man en kritisk tålegrense.

Fenomenet «tipping-over»

Begrepet «tipping-over» beskriver en prosess der barn som under moderate forhold fungerer godt i en ordinær klasse, mister mestringsevnen når trykket øker. I en klasse på 18 elever er det rom for læreren å utøve differensiert klasseledelse. Støynivået er lavere, det er færre visuelle forstyrrelser, og læreren har tid til å gi den lille ekstra støtten til de barna som befinner seg i «gråsonen» – de som ikke har en diagnose, men som har behov for forutsigbarhet og skjerming.

Når klassestørrelsen øker til 25 eller mer, skjer det flere negative endringer:

1. **Eksponentiell økning i støy og uro:** Lydnivået og det sosiale trykket øker ikke lineært, men føles ofte overveldende for barn med sensoriske utfordringer eller tidvis umoden impuls kontroll (Løs påstand: 95% av gutter under 15 år?).
2. **Redusert lærertid per elev:** Den individuelle kontakten mellom lærer og elev tynnes ut. Dette svekker den forebyggende innsatsen som er ment å fange opp utfordringer før de blir til spesialpedagogiske saker.
3. **Tap av grupperom:** Når arealkravene presses, blir støttearealene de første som ofres. Dette fjerner muligheten for skjermet læring eller intensive læringsøkter i mindre grupper, som er avgjørende for mange elevers inkludering.

Rana kommune har, i likhet med Norge ellers, en økende andel barn med diagnoser innenfor autismspekteret (ASD) og ADHD. For disse barna er forutsigbarhet, fysisk ro og stabile relasjoner ikke bare «ønskelig», det er medisinske og pedagogiske nødvendigheter.

Økonomiske realiteter kontra menneskelige kostnader

Kommunens fokus på å redusere arealbruken er drevet av ønsket om å «frigjøre midler til innhold». Men argumentet om at færre kvadratmeter fører til flere lærere, er vi skeptiske til. Hvis de fysiske rammene blir så dårlige at flere barn trenger spesialoppfølging, vil de sparte pengene raskt spises opp av økte utgifter til spesialundervisning og 1-til-1 bemanning.

Utenforskapets sanne pris

Det er dokumentert at forebygging av utenforskap er en av de viktigste investeringene en kommune kan gjøre. En elev som faller utenfor skolen på grunn av manglende tilrettelegging eller et utrygt skolemiljø, representerer en enorm samfunnsøkonomisk kostnad i fremtiden. Ved å presse klassestørrelsene og samtidig fjerne de arealene som gjør inkludering mulig, løper Rana kommune en betydelig risiko for å skape flere «skole-tapere».

I saksutredningen nevnes det at Rana kommune har slitt med å levere på lærernormen. En mer robust skolestruktur skal bidra til å løse dette. Men lærernormen er et minstekrav, ikke et mål for pedagogisk kvalitet. For en klasse med mange barn med ekstra behov, vil lærernormen ofte være utilstrekkelig dersom den fysiske utformingen av skolen ikke støtter læreren. En

pedagog/assistent som føler seg mislykket ved (nok en) endt skoledag er ikke spesielt rekrutterende.

En oppfordring til en ny tilnærming

Vi er bekymret over regnearkene. Det er en dyp frykt for at man i jakten på kortsiktige økonomiske gevinster er i ferd med å bygge en skole som produserer utenforskap. I en klasse på 25+ elever vil langt flere barn uten diagnoser «tippe-over» og måtte følges opp i mindre grupper eller enerom. Dette er ikke en ubegrunnet bekymring; det er en logisk følge av å øke det sosiale og sensoriske trykket samtidig som man reduserer tilgangen på de arealene som gjør differensiering mulig. Eksisterer disse rommene i den tiltenkte bygningsmassen?

Behovet for en «Pedagogisk Konsekvensutredning»

Før endelige vedtak fattes, bør Rana kommune gjennomføre en grundig pedagogisk konsekvensutredning som svarer på følgende:

1. **Hvordan skal 1-1 oppfølging praktisk gjennomføres i en skole med redusert antall grupperom/fleksibelt støtteareal?**
2. **Hva er den estimerte økningen i spesialpedagogiske vedtak som følge av økt klassestørrelse?**
3. **Hvordan skal rekrutteringskrisen for lærere løses når arbeidsmiljøet i store, uoversiktlige klasser blir mer belastende?**
4. **Er det tatt hensyn til de langsiktige samfunnskostnadene ved økt skolefravær og utenforskap som følge av strukturprosessen?**

For oss foreldre er ikke dette bare en sak om struktur. Det er en sak om våre barns hverdag, om deres mulighet til å føle mestring og om deres rett til et trygt og godt skolemiljø. Å fjerne støtteareal og øke klassestørrelsen er å gamble med fremtiden til de mest sårbare barna i Rana, men også alle de andre barna. Ett grupperom til 25 elever går ikke. Viktigheten av nok fleksibelt støtteareal til undervisning, skjerming, smågruppearbeid og generell differensiering av bruk etter behov sett av læreren. Kommunestyret må tørre å se bak tallene og anerkjenne den menneskelige sårbarheten som ikke lar seg fange i et regneark.

Opplæringsloven

§11-1. "Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane får eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine."

§12-2 "Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring."

Konkluderende bemerkninger om bærekraftig skoleutvikling

En bærekraftig skolestruktur i Rana må handle om mer enn bare å fjerne overflødige pulter. Den må handle om å skape rom for alle – både de som briljerer i storgrupper og de som trenger en dør de kan lukke for å finne roen til å lære. Ved å tviholde på en modell som prioriterer arealeffektivitet over pedagogisk fleksibilitet, risikerer man å undergrave selve fundamentet for inkludering i Rana-skolen. Å rasere dette tilbudet vil være et tap, ikke bare for bydelen, men for hele kommunens ambisjon om å være en god plass å vokse opp for alle barn.

En kommentar til fremtidig rekruttering til Ranaskolen

Det som går igjen i undersøkelser gjort blant lærere som har byttet sektor er manglende mulighet til å gjøre en god jobb på grunn av for trange rammer. Vi må tenke oss om slik at vi unngår at ny oppvekststruktur forverrer situasjonen. De ansatte er den viktigste ressursen i skolen. Det er derfor skremmende at hovedbesparelsen i beregningene synes å være antall ansatte.

Tobias Thorkildsen - Grete Høyvåg - Kristian Bjellånes - Lill Katrin Nikolaisen - Sandra Evensen Hagen